

KAPITOLA TŘETÍ

Slepice nebo vejce?

PÁR DNÍ po večírku na Akademii umění se na Ukrajině ze záhadných důvodů roztavil nukleární reaktor v Černobylské atomové elektrárně a oblak smrtonosného prachu započal svojí pout' napříč evropskou oblohou. Zatímco většina západních sdělovacích prostředků spustila pokřik a varovala populaci před radiativním deštěm, za železnou oponou se naopak autority rozhodly jakoukoli zprávu o nukleární nehodě ututlat. V týdnu před prvním májem hlásil český rozhlas občasné přehánky a vlahé májové teploty. Televize zaplnila vysílací prostor banálními záběry ze soutěže o nejlepšího pěstitele krav a rozhovory s mladými atlety připravujícími se na světový pohár. Viděli jsme, jak se senilní prezident republiky na Ruzyňském letišti obřadně líbá s přestárlými představiteli zemí Varšavské smouvy. Bývali bychom neměli nejmenší tušení o blížícím se nebezpečí, kdyby otec u večere nenaladil Hlas Ameriky.

„Už zase, Jirko?“ Máti vyčítavě vzdmula nozdry. „Nemůžeš toho alespoň u jídla na chvíli nechat?“

„Co pořád máš, zlato? Chci si jenom poslechnout zprávy.“

Rušička toho dne kvílela o poznání hlasitěji než obvykle. Z rozbouřených vln se vynořil hlas reportéra, Karla Jezdinského, jako S.O.S volání potápějící se lodi.

„Juíííí . . . řetězová reakce . . . grrrr . . . v noci z dvacátého šestého dubna . . . juíííí . . . nukleární reaktor . . . grrrr . . . vymknul kontrole . . . grrrr . . . tisíce obětí . . . juíííí . . . globální katastrofa.“

Chvilí mi trvalo, než jsem si poskládala dohromady jednotlivé útržky jeho vět. Došlo mi, že nejen pan Jezdinský, ale my všichni se nacházíme na palubě potápějícího se vraku. V mysli mi nabobtnala představa atomového mraku. Vznášel se nízko nad Bobovkou a výhružně zastiňoval zapadající slunce jako obrovský hřib satan.

„Tati?“ Se slzami v očích jsem pohlédla přes stůl. „Myslíš, že nastal konec světa?“

Dvě vrásky kolem matčiných úst se o poznání prohloubily a Marta si žalostně povzdechla. Naštěstí otcův optimismus převážil nad našimi katastrofickými vizemi.

„Doufejme, že následky nukleární katastrofy nebudou zase až tak vážný, jak to teď vypadá.“ Zapálil si Spartu a vyfoukl nad stůl oblak kouře. „Já v tom výbuchu vidím prst boží. Podle mě to znamená začátek konce studené války.“ Nadějně prorokoval. „Je na čase, aby se už lidé konečně probudili. Takových potenciálních Černobylů je ve východní Evropě celej tucet. Každý z nich představuje větší hrozbu pro světový životní prostředí, než všechny sovětský jaderný střely dohromady. Osobně jsem toho názoru, že nastalá situace Gorbačevovi pomůže urychlit proces nukleárního odzbrojení výměnou za masivní finanční pomoc ze strany Spojených Států.“

„Ale co ale stane s námi?“ Vykřikla Marta.

„Jste tu jako slepice za plotem!“ Máti si kousala nehty.

Otec si zachoval klid.

„Když jsem před lety plánoval přestavbu našeho domu, počítal jsem s možností nukleárního konfliktu.“ Přiznal se. „To je taky důvod, proč jsem se namáhal kopat tak hluboký sklep a proč jsem tam do stropu zabetoňoval olověný desky.“

Ostré vyzvánění telefonu nás všechny nadzvedlo ze židle.

„Pronto?“ Marta zvedla sluchátko. „Sì, amore. Už jsme o tom slyšeli.“

Její italský snoubenec si dělal starosti o naše zdraví. Podle RAI 1 se totiž černobylský oblak nezadržitelně blížil k Praze. Italská televize předpokládala, že jestli se během noci neotočí vítr, mohli bychom k ránu očekávat radioaktivní spršku.

„Takže dneska večer už asi nebudeme pálit čarodějnice?“ Zklamaně jsem usoudila.

„Nebesa se otevřou a nastane peklo na zemi . . . juíííí.“ Rádio skučelo v pozadí. *„Není určitě náhoda . . . grrrr . . . že černobýl je bořká, jedovatá rostlina.“* Pan Jezdinský dramaticky podtrhl spojitost mezi názvem ukrajinského města a Nosterdamovým proroctvím. *„Ve středověku byl prý černobýl nepostradatelnou součástí čarodějných lektvarů . . . juíííí . . . navíc zrovna kolem nás prolétá Halleyova kometa . . . grrrr . . . Poslední soud je na spadnutí.“*

Otevřela jsem okno a hledala znamení zkázy na zataženém horizontu. Temné síly se opět chystaly udeřit z východu. Vypadalo to, že se schyluje k ničivé bouřce. Jakoby za oponou mraků kolem bublajícího kotle čarodějnice rejdlily na koštěti.

„Nebudeme čekat, až to na nás spadne.“ Otec zavelel do akce. *„Nejlepší, co v této situaci můžeme udělat, je zalízt do sklepa a počkat, až se to přežene.“*

Pracovali jsme v týmu. Bleskově jsme vybavili zaprášenou místnost za kotlem nafukovacími matracemi a jídlem. Máti nečekaně odhalila utajenou zásobu trvanlivých potravin a konzerv ve špajzu. Tak se před lety připravila na nukleární konflikt.

„Vždycky jsem se v hloubi duše obávala možnosti, že svět vyletí do povětří.“ Přiznala se, zatímco jsem jí pomáhala nosit pytlíky cukru, mouky a špaget dolů po schodech. *„Jestli máme umřít, tak alespoň s plným žaludkem.“*

Pomyslela jsem si, že na někoho, kdo tak přísně dohlíží na moji štíhlou linii, to bylo trochu zvláštní prohlášení.

Otec pečlivě stáhl žaluzie na oknech a zavřel klapky v obou komínech. Vypnul aparaturu a nezapomněl vzít dolů plynové masky a ochranné chemické obleky, jež měl ze zákona nařízeno uchovávat v garáži pro případ, že by na aparatuře něco vybuchlo. Ke standardní výbavě naší domácnosti patřil také prototyp dozimetru: což byl další vynález doktora Šteineina, který otec zamýšlel v budoucnosti patentovat.

„Teď se nám bude bodit!“ Liboval si. *„Konečně mám příležitost ho pořádně otestovat.“*

„No, to je teda super.“ Sestra zvedla zmalované oči v sloup a potřásla blondátou hřívou, jako by chtěla naznačit, že je otec magor. *„A na co máš tohle?“* Ukázala na laboratorní láhev, kterou

přinesl z garáže. Etiketa s umrlčí lebkou a skříženými hnáty naznačovala, že v ní snad uchovává nebezpečný jed.

„Řekl jsem si, že určitě nic nezkažím, když s sebou vezmu trochu rumu.“ Rošťácký úsměv zvrásčil otcovu hladce vyholenou tvář. *„Vždycky se může hodit jako desinfekce.“*

Než jsme byli připraveni zalehnout v krytu na matrace, otec nám dal pět minut, abychom si v pokoji sbalili nejnutnější potřeby. Utíkala jsem nahoru a sebrala z nočního stolku růženec a z postele plyšového medvěda Míšu. Ačkoli byl obrovský Míša neskladný a také dost ošuntělý, považovala jsem jeho přítomnost v krytu za nezbytnou k svému přežití. Za komunismu všechny školou povinné děti musely jednou za měsíc v sobotu ráno povinně absolvovat cvičení civilní obrany. Poslušna pravidel správného chování při nukleární hrozbě jsem si navlékla pláštěnku a nazula vysoké holínky. Podle návodu jsem také použila dva prázdné igelitové pytlíky k ochraně rukou. Natáhla jsem si je až po loket a utáhla je na zápěstí gumičkami do vlasů.

„Jedna . . . dva . . . tři . . . zvuková zkouška.“ Ampliér veřejného rozhlasu chrčel venku z pouličního sloupu v předvečer prvomájových oslav.

Povytáhla jsem roletu, abych se podívala, co se děje na ulici.

Začínalo se stmívat. Viděla jsem plápolající ohně v sousedovic zahradách. Siluety místních pubertáků neohroženě přeskakovaly plameny. Stín pana Šimka slídl kolem našeho plotu. Našeho pomlouvačného souseda ani trochu nezaujala stahující se mračna na východním obzoru, natož aby tušil, jak jsou smrtonosná. Napadlo mě, že bych ho asi měla varovat, ale tušila jsem, že by moje slova nevzal vážně. Byl to přesně ten typ člověka, co věří každé blbosti, kterou slyší v televizi. Přesto jsem se neubránila pocitu viny, když jsem potichu spustila žaluzii v okně a ponechala bezbranného starce jeho osudu.

„Co je to za maskaru, Trumpetko?“ Otec vyprskl smíchy, když jsem se objevila ve dveřích. *„Tohle ti bude platný jako mrtvému kabát!“*

„Prosím tě, hned si sundej ty gumičky, nebo ti zaškrtnu cirkulaci.“ Máti mi pomáhala sundat z rukou pytlíky.

Hlasité dupání předcházelo sestřinu příchodu do sklepa. Marta si oblékla nejprůhlednější ze všech elastických triček, co našla ve skříni. Její minisukně se zdála o pár čísel menší, než by se normálně slušelo. Na obličej si nezapomněla nanést tlustou vrstvu mejkapu.

„Nezdá se ti, že jsi to nějak přehnala?“ Kroutila hlavou máti.

„Vůbec.“ Marta se nenechala vyvést z rovnováhy. *„Jestli mám zemřít mladá, tak u toho chci aspoň vypadat krásná.“*

Sklep voněl klíčími brambory a nahnílými jablky, jež máti přes zimu skladovala na lískách. Ventilační otvor v nízkém stropu byl vybaven protiradiačním filtrem, což byl další z otcových geniálních prototypů. Čistil se přes něj zápach chemikálií z garáže, která se nacházela přímo nad námi. Pro případ výpadku proudu jsme měli po ruce petrolejovou lampu, jež chabě osvětlovala betonovou podlahu. Propanbutanový hořák na bedně od pomerančů sloužil jako improvizovaná kuchyň. Pár kýblů s vodou reprezentovaly naši nouzovou koupelnu. Jeden prázdný v rohu měl teoreticky, v případě nevyhnutelné potřeby, fungovat jako záchod.

„Vítejte na palubu.“ Otec zavřel ocelové dveře a prozřetelně zalepil klíčovou díрку kovovou lepící páskou. *„Tady se nemusíme bát žádný radiace.“* Ujišťoval nás. *„Ze všech míst na světě si nemůžeme přát lepší úkryt.“* Pozorovala jsem, jak pumpuje vzduch do plesnivé matrace.

Stěny našeho sklepa musely být neobyčejně tlusté. Příjem na otcově rádiu byl ještě horší než kdykoliv jindy, což už jsem ani nepovažovala za možné. Z reproduktorů se ozývalo strašidelné šustění duchů, sem tam doplněné o nějaké hrůzyplné slovo vytržené z kontextu. *„Vidina totální anihilace . . . grrrr . . . nebezpečí kontaminace . . . juííí . . . leukemie . . . grrrr . . . rakovina.“*

„Prosím tě, panebože. Dej, ať ty atomový mraky odfoukne vítr někam dál.“ Nervózně jsem mnula kuličky růžence a bojovala s klaustrofobií. *„Nechce se mi ještě umřít.“*

„Neboj se, Trumpetko.“ Máti mě pevně objala. *„Zvykneš si na život v krytu.“*

Vzpomínala, jak před tím, než Američani osvobodili Plzeň, strávila jako batole dlouhé noci ve sklepě. *„Bydleli jsme za války v nemocnici, kde můj táta pracoval jako chirurg.“* Vyprávěla

mi. „*Dodnes vidím, jak při světle svíčky vytahuje lidem z těla střepiny, zatímco se město nad námi otřásá novými výbuchy.*“

„*Nebála ses?*“ Přitiskla jsem se k ní bázně.

„*Víš, že ani ne?*“ Pousmála se. „*Nemohla jsem se dočkat, až se ozvou sirény a ječení bomb padajících z nebe. Moje rodiče se ke sobě během bombardování chovali láskyplně, což se jindy nestávalo.*“

„*Byla jsi ještě malá a nechápala jsi, co se děje.*“ Podotknul otec a nalil si skleničku z láhve s umrlčí lebkou. „*Mně už bylo pět, když Rusové přišli do Ostravy.*“

Do nosu mě praštila vůně karamelu.

„*Při náletech jsme se schovávali v bramborovém sklepě pod domem.*“ Otec si připil na naše přežití podomácku vyrobenou desinfekcí. „*Náš mělký kryt by nás samozřejmě nezachránil před přímým zásahem bomby, ale byli jsme v relativním bezpečí před hvízdajícími kulkami venku. Znělo to jako kovovej déšť a nemůžu vůbec říct, že bych ten zvuk rád slyšel.*“ Otřásl se při vzpomínce na válku a dolil si skleničku. „*Jednoho večera Rusové odstřelovali německý flaky za našim barákem, když mladej voják v německý uniformě z něčeho nic zabušil na dveře našeho sklepa.*“ Přerušil chvíli vyprávění, aby si svlačil hrdlo. „*Mluvil srbochorvatsky. Zapřísahal mého otce, aby ho u nás schoval. Vysvětloval, že není náš nepřítel, že ho fašisti přinutili narukovat do wehrmachtu dva měsíce předtím.*“

Otec vypráznil skleničku, jako by splachoval hořkou vzpomínku.

„*Stál jsem nabej v neckách. Máma mě zrovna celýho namydčila.*“ Drsný hlas se mu naplnil smutkem. „*Dodneska před sebou vidím velký oči toho chlapce, plný hrůzy. Slzy mu tekly po různých tvářích. Mohlo mu být nanejvýš sedmnáct let, ale můj fotr mu zabouch dveře před nosem. Chvilí potom jsem slyšel výbuch na dvorku. Druhej den jsme ho chudáka našli venku roztrhanýho na kusy.*“

„*To je brožný!*“ Vykřikla jsem. „*Proč ho děda nepustil dovnitř?*“

„*To nevím.*“ Otec pokrčil rameny. „*Nejspíš se bál, že by nás Rusové mohli všechny postrílet, kdyby zjistili, že jsme pomohli německému vojákově.*“

„*Jak by to mohli zjistit?*“

„To víš. V Ostravě nikdy nebyla nouze o práskace.“ Povzdechnul si hořce. „Stejný lidi, co udávali vlastence Gestapu, najednou začali donášet Rusům.“ Dívala jsem se, jak si dolévá třetí skleničku. „Nerad to říkám,“ poškrábal se na hlavě otvírákem na konzervy, „ale můj fotr byl vždycky tak trochu zbabělec.“

„Proč si to myslíš?“ Ozvala se Marta. „Co je špatnýho na tom, jestli děda Eman stavěl zájmy svojí rodiny na první místo?“

„Mohl bych ti vyjmenovat řadu situací, kdy fotr na zájmy svojí rodiny ani trochu nekoukal.“ Oponoval otec. „Mohl tomu klukovi zachránit život.“

Strávili jsme zbytek večera diskusí o válce a o tom, že pragmatici, jako můj dědeček z otcovy strany, vykazovali úspěšnější míru přežití než idealisté. Například matčin strýc, který se hrdinně angažoval v odboji, zemřel mladý na Mírově. Máti však byla toho názoru, že je lepší riskovat fyzickou smrt, než zůstat naživu se špatným svědomím. Marta byla naopak pevně přesvědčená, podobně jako Igor, že idealismus je pěkná blbost. Myslela si, že by lidstvo bylo daleko šťastnější, kdyby se lidé víc starali každý sám o sebe a přestali se obětovat pro nějaký pofidérní kolektivní ideál. Otec správně připomněl, že kdyby hloupí idealisté nebojovali s nacisty, Hitler by nejspíš ovládl svět. Nikomu by nepomohlo, jestli se staral sám o sebe. Milióny bojovníků za svobodu a dalších podlidí, včetně kovaných pragmatiků, by husím krokem putovaly do plynu.

„Babička Helga přece pochází z německý krve.“ Namítala Marta. „Naší rodinu by do plynu nikdo neposlal.“

„Co ty o tom můžeš vědět?“ Ušklíbl se otec. „Můj fotr sice vlastnil katolickéj rodnej list, ale zdaleka nevypadal jako příslušník čistý rasy. Za války úspěšně pracoval v německý firmě, ale kamarádi mu v Ostravě přezdívali bílej žid, když je přehrál v kartách.“

Dědečka z otcovy strany jsem znala z černobílé fotky v okně kolumbária. Plešatící pán se zahnutým nosem nesl z lesa košík plný hub. Děda Eman byl dokonalý příklad českého člověka, který si svůj původ a svoje názory nechával zásadně sám pro sebe.

„Bílej žid? A přitom celou válku obchodoval se zubníma potřebama?“ Marta se zamračila a chvíli přemýšlela. „Aha. Tak takhle to je.“ Praštila se do čela. „Největší tma bejvá vždycky pod

svícnem. “Smála se, až se jí roztrásla obrovská ňadra. „*Takže děda Eman nebyl vobyčejnej žid, nýbrž přímo mazanej žid.*“

„*Jak můžeš bejt tak cynická, Marto?*“ Kárala ji máti.

„*Já nejsem cynická. Svět je cynickej.*“ Sestra uraženě zamrkala napajcovanými řasami.

Ventilek v mojí matraci propouštěl vzduch. Zatímco jsem se snažila usnout, improvizované lůžko se pod mnou postupně vyfukovalo. Myslela jsem na to, v jakém zoufalém stavu se nachází náš svět. Sotva jsem zavřela oči, zjevila se mi představa zeměkoule rozdělené na dvě poloviny drátěným plotem. Viděla jsem placaté letadlové lodě a šedé ponorky křížovat oceány s nákladem atomových raket na palubě, vždy připraveny udeřit k smrtícímu útoku. Nemusela jsem ve svojí představivosti chodit daleko. Kousek přes kopec se nacházela podzemní vojenská základna plná SS-23. Každá z hlavic by sama dokázala srovnat se zemí průměrně velkou metropolí. Stačilo by, aby nějaký blázen omylem zmáčkł tlačítko. Modrá planeta by se rozletěla na tisíc kousků jako přezrálý meloun.

Házela jsem s sebou uvnitř kostkovaného spacáku a nervózně tiskla Míšu v náruči, až se mi nakonec podařilo usnout. Po půlnoci mě vytrhla ze sna ohlušující rána. Vystrašená a zmatená, posadila jsem se ve tmě.

Nemohla jsem si vzpomenout kde jsem.

„*Mami. Mami. Začala válka!*“ Zalil mě studený pot. Hlasité burácení venku jsem automaticky interpretovala jako zvuk atomové rakety letící nad našim domem.

„*To je jenom obyčejná bouřka, Trumpetko.*“ Uklidňovala mě máti. „*Hřmí to hodně blízko. Nejspíš zrovna uhodil blesk do Bobovky. Klidně spi, miláčku.*“

Vyfouklá matrace pode mnou ležela úplně na zemi a tak máti mimořádně dovolila, abych se vmáčkla do teplíčka mezi ní a tátou.

„*Co to jsou vlastně ty atomy, mami?*“ Rozepla jsem si spacák a schoulila se pod něj jako pod peřinu.

„Jsou to nejmenší známé částičky hmoty.“ Šeptala máti. „Tak malý, že je můžeš vidět jenom speciálním mikroskopem. Ale přesto je z nich všechno stvořeno. Včetně našeho domu, kytěk, stromů, včetně tebe a mě.“

Otcovo chrápání připomínalo zvuk motorové pily přerézávající tlustý pařez. Marta zase na druhé straně sklepa mluvila ze spaní italsky.

„Jak můžou být tak strašně škodlivý, když jsou tak malý?“ Chtěla jsem vědět.

„Začnou být teprve škodlivý, až když je někdo rozbije, a vypustí z nich najednou všechnu energii, co je v nich spoutaná.“ Vysvětlovala máti. *„To je, co způsobuje radiaci.“*

„Aha. A . . . bolí to, když tě zabijou atomy?“

„Jak to mám vědět, Trumpetko?“ Povzdechla si. *„Při nukleárním výbuchu vysoké množství subatomických částíček proletí veškerou hmotou, která jim stojí v cestě. V lidském těle přitom zničí strukturu všech tkání, takže z nás teoreticky nic nezbyde.“*

Vybavily se mi fotografie lidských siluet obtisknutých do Hirošimských zdí, které jsem kdysi viděla ve škole.

„Vůbec nic? Ani naše duše?“

„Lidská duše naštěstí není stvořena z hmoty.“ Máti mě něžně pohladila po tvářích. *„Když si ji zachováš čistou, tak ji žádný atom neublíží.“* Vtiskla mi horoucí políbek na čelo. *„Ale už dost černých myšlenek, Trumpetko.“* Objala mě pevně. *„Zítřka je nový den. Musíme doufat, že zase spatříme světlo slunce.“*

„Kéž by to tak bylo.“ Zabořila jsem hlavu do polštáře.

Tak dlouho jsem omílala zdrávas, až jsem se úspěšně promodlila k spánku.

DRUHÉHO DNE za svítání tlampače veřejného rozhlasu čile zahájily prvomájové oslavy nenáviděnou odrhovačkou. „Vysoký jalovec. Vysoký jako já. Přeskoč mě má milá. Rovnýma

nohama.“ Zvuk jásajících trombónů a trumpet vybuchl na ulici a začal se valit z kopce dolů do údolí jako hudební lavina.

„*Vážení . . . žení obča . . . občané. Soudružky . . . družky a soudru . . . uži.*“ Hlas předsedy národního výboru s ozvěnou halekal po celé vsi. „*Navzdory nepříteli . . . mu počasí . . . se prvomájový . . . jový . . . průvod bude konat . . . opakuji bude konat . . . v osm hodin ráno . . . Dostavte se . . . stavte se laskavě . . . k budově národního výboru . . . boru . . . včas a v bojném počtu . . . očku s mávatky . . . vátky . . .*“

Slyšela jsem, jak se vedle mě otec vrtí ve spacáku.

„*To se mi snad jenom zdá.*“ Zabuřel. „*Ty hajzlové z národního výboru vyzyvaj lidi, aby pochodovali v radioaktivním dešti.*“

„*Prosím tě. Většina stejně nejspíš zůstane doma.*“ Zívla máti.

„*No to si piš, že ne.*“ Otec si nasadil brýle a natáhl ruku, aby zapnul rádio. „*Nikdo nic neví, ledaže by poslouchal Hlas Ameriky.*“

„*Grrrr . . . je situace nadále vážná . . . yuúú . . . vážná brozba smrtelných nemocí . . . grrrr . . . nenapravitelné škody.*“

Při poslechu pochmurných předpovědí mi přišlo upřímně líto všech spoluobčanů, poslušně pochodujících mokkými ulicemi jako zmoklé slepice. Představovala jsem si, jak nad hlavami nesou mávátka a transparenty s portréty bolševických politiků, kteří cynicky vystavili vlastní lid smrtonosné radiaci.

„*Je to teda ode mě asi trochu zlomyslný, ale napadá mě, že tu dneska vlastně slavíme naše morální vítězství.*“ Prohlásil otec. „*Co si myslíš, Alice? Kdo se nebojí otevřeně projevit svoje politický postoje, ten v prvomájovým průvodu pochodovat nebude. Takovej člověk bude radši riskovat nepříjemnosti v práci. Jenom pravověrný komunisti, vlečdoprdelkové a pokrytci se poženou pod radiativní sprchu.*“

„*Nebud' naivní, tati.*“ Sestra výsměšně koulela rozmazanýma očima. „*Typickej pokrytec dávno podmáznul závodního doktora, aby mu dal na dnešek nemocenskou. Chytráci si na prvního máje vopejkaj burty na chalupě. Jenom volové se nechaj zblbnout, aby někde pochodovali v bouři. Dobře jim tak.*“

„*Jak můžeš něco takovýho říct?*“ Zamračila se máti. „*Mluvíš o většině národa.*“

Zvuk těžkých kroků otrásl podlahou nad našimi hlavami.

„*Krucinál fagot.*“ Otec se plácl do čela. „*Zapomněl jsem večer zavolat Ríšovi, abych mu dal volno.*“

„*Je přece státní svátek.*“ Máti vypadala překvapená. „*Jak to, že je dneska v práci?*“

„*Jsmo trochu pozadu s výrobou antistatu.*“ Vysvětloval provinile otec. „*Ríša se chtěl vyhnout průvodu, tak jsem mu nabídl pár korun navíc, když přijde dělat.*“ Dívala jsem se, jak vytahuje z pouzdra dozimetr, aby změřil hladinu radioaktivity uvnitř atomového krytu. „*Asi bych měl jít nashoru a říct mu, co se stalo v Černobylu?*“

„*Doufám, že ho nemáš v úmyslu vzít sem dolů?*“ Děsila se Marta.

„*Že se nestydíš být tak sobecká.*“ Znechuceně se ozvala máti. „*Tak co? Dáme si anglickou snídani?*“ Zapálila hořák na propanbutanové bombě. „*Třeba mezitím přestane pršet.*“

Marta se chopila plechovky s vídeňskými párky a otvíráku.

„*Cccccc.*“ Plechovka nebezpečně pšoukla a vypustila nasládlý pach zkaženého masa.

„*Fuj. Není to náhodou nějaká tajná biologická zbraň?*“ Otec se chytil za nos. „*Ukaž to sem.*“ Nasadil si brýle, aby si přečetl výrobní datum. „*Tady je napsaný, že se to má konzumovat do dvacátého listopadu 1984.*“

Bleskově jsem spočítala rozdíl. „*To je před rokem a půl!*“

„*Jak to, že jsem si ničeho nevšimla?*“ Spráskla ruce máti. „*Taková škoda!*“

Při následné kontrole záručních lhůt na zbytku matčiných zásob vyšlo najevo, že víc než polovina konzerv měla nafouklé víčko, což bylo znamení kvasícího proces uvnitř. Najednou se rodičům hodily igelitové pytlíky, kterými jsem si původně chtěla chránit ruce. Naházeli do nich zelené párky a neprodyšně je zapečetili gumičkami.

„*Jakej má, prosím tě, smysl stavět atomovej kryt, když v něm pak chcípneš hladý?*“ Otec si nenechal ujít příležitost zarýt si do máti.

„Pořád tu máme ještě dětské piškoty a fůru ovoce.“ Uraženě se ohradila a jako důkaz svého tvrzení postavila na bednu od pomerančů lísku plnou jablek.

Posadili jsme se kolem plynového hořáku a odřezávali nahnílé části ovoce plastikovými noži. Dohromady jsme k snídani sporádali nejméně tucet renet. Zapili jsme je teplým heřmánkovým čajem s medem.

Skrze ventilační otvor ve stropě se shora ozvalo syčení ventilů na aparatuře. Vakuová pumpa bzučela jako čmelák uvězněný za oknem.

„Půjdu se podívat, co tam ten Ríša pořád dělá.“ Otec vyšel nahoru po schodech a opatrně s dozimetrem obcházel kolem dveří.

„Tak co? Jak to vypadá?“ Volala na něj máti.

„Hladina radiace se od věřejška sice mírně zvedla, ale zatím nepřekročila bezpečnej limit.“ Bručel spokojeně, když vyhodnotil naměřené údaje. *„Asi v noci silnej vítr přeci jenom odfoukl radiaktivní mraky stranou. Mohli bychom to tady evakuovat, když se budeme dál držet pod střechou.“* Navrhl matce.

„Hele. Cítíte taky něco divnýho?“ Podezřívavě zavětrila Marta a dívala se přitom na strop. *„Smrdí to, jako kdyby Ríša nahoře pekl vánoční cukroví.“*

Vakuová pumpa v garáži bzučela stále ve vyšší a vyšší frekvenci, dokud se nezalkla. Začala najednou vydávat příšerné přerušované zvuky, jak když se někdo dusí.

„Co to je?“

Skrze ventilační otvor do sklepa probublala neznámá bílá substance. Exotická vůně kokosu naznačovala, že se jedná o uniklou chemikálii z aparatury. Kyselina kokosového oleje totiž patřila k nepostradatelným ingrediencím pro výrobu antistatu.

„Do prdele práce. Já se na to snad vykašlu.“ Zařval otec. *„Já toho vola roztrhnu jako hada! Pokaždý, když dělá sám, tak něco podělá.“*

Ventilačním otvorem se dovnitř valilo stále více a víc kokosové pěny. Kapala na nás ze stropu a nezadržitelně se rozlévala po zemi. Připadala jsem si jako v pohádce *Hrníčku*

var! Napadlo mě vykřiknout kouzelné zaklínadlo „*Hrnečku dost!*“ ale nefungovalo to. Kokosová pěna se naopak hrnula čím dál tím rychleji.

Než jsme se stačili vzpamatovat, sahala nám po kotníky.

„*Na co čekáš, Jirko? Otevři rychle dveře.*“ Vykřikla máti a natáhla mi přes obličej plynovou masku. „*Musíme odsud okamžitě zmizet!*“

Dýchala jsem tak zhluboka, až se mi orosila zamlžená sklíčka masky.

„*Krucifix.*“ Slyšela jsem, jak otec lomcuje zaseklým klíčem. „*To nám teď nejvíc scházelo.*“

Málem jsem propadla zoufalství. Začínala jsem si myslet, že se všichni utopíme v kokosové pěně. Naštěstí zámek dveří povolil. Chystali jsme se právě opustit atomový kryt, když jsem si vzpomněla na Míšu.

„*Musím se pro něj vrátit.*“ Viděla jsem plyšového medvěda bezmocně plavat v našlehané kyselině. „*Je to můj kamarád!*“

„*Vyser se na něj!*“ Marta mě vytáhla ven za límec.

Otec mezitím vyběhl po schodech do garáže a máti spěchala hned za ním v těsném závěsu. Marta o poznání pomaleji následovala rodiče dlouhou chodbou ke dveřím garáže. Chvilí váhala, než se odhodlala nakouknout skrze skleněnou výplň v horní části zavřených dveří.

„*Ty blábo!*“ Vyvalila zmalované oči.

Postavila jsem se vedle ní na špičky a spatřila horu bílé pěny.

Vršila se od podlahy až ke stropu.

„*Jak se tohle mohlo stát?*“

Aparatura byla doslova zasněžená kokosem. Červená světýlka panelu nástěnného počítače blikala jako o život. Pípání bezpečnostního systému připomínalo kuřata opuštěná kvočnou.

Z žebříku opřeného o rám aparatury visel vystrašený Ríša. Držel se křečovitě ocelové tyče jako námořník stěžně potápějící se lodi.

„Nechápu, jak se ta kokosová kyselina dostala dovnitř vakuové pumpy.“ Blábolil hystericky. *„Přísabám, že to není moje vina.“* Vysvětloval rozčilenému otci. *„Věř mi to, Jirko. Dvakrát jsem všechno zkontroloval, než jsem to pustil.“*

Automatizovaná chemická jednotka fungovala na principu trvalého podtlaku v uzavřeném systému. Skleněné kotle, vybavené hermetickými ventily, si do sebe uměly samy nasávat přesně určené množství chemikálií přímo ze sudů. Vodní pumpa měla za úkol v aparatuře vytvářet dokonalé vakuum. Z nějakého důvodu však do sebe omylem nasála kyselinu kokosového oleje z plného kontejneru. V kontaktu s vodou se chemikálie našlehala. Zapnutá pumpa nepřestávala horlivě pěníť, až zaplavila celou garáž.

Otcovo oblíbené rčení, že se čert vždy vysere na největší hromadu, se potvrdilo. Sotva jsme přežili největší nukleární katastrofu v dějinách lidstva, měli jsme v garáži vlastní miniaturní verzi Černobylu.

„Kam jsi dala klíč od skříňky na pojistky?“ Dívala jsem se, jak se otec brodí pěnovou závějí. *„Může to tu každou chvíli chytout.“* Křičel na matku, která bezmocně lomila rukama u dveří. *„Musím to okamžitě vypnout!“*

Venku na ulici dechový orchestr vesele troubil z ampliónů do pochodu a stupňoval naše zoufalství. Otec se chopil šroubováku a serval kryt z pojistek, v kterých už nebezpečně jiskřilo. Podařilo se mu jistič vyhodit, aniž by dostal ránu. Pípání na kontrolním panelu náhle ztichlo a světýlka zhasla. Ventily na aparatuře astmaticky zasípaly. Vodní pumpa se nadechla v smrtelné agónii a nenávistně vyplivla otci do tváře poslední dávku kokosových bublin.

„Bude asi lepší, když půjdu zavolat doktora Šteineina.“ Chmurně navrhl sestra. *„Když nás dostal do týhle kaše, tak nás z ní možná taky dokáže vytáhnout.“* Rozběhla se dolů chodbou k telefonu.

Nesměle jsem pootevřela dveře garáže a prostrčila úzkou škvírou chobot plynové masky.

„Hej, gati.“ Zabublala jsem jako pan Šimek. *„Seš v bobodě?“*

„Nedělej si starosti, zlato.“ Otec se vynořil z pěny jako děd Mráz. „Nikdy jsem na tom nebyl líp.“ Ironicky kolem sebe plival.

„Uvědomuješ si, že je ta pěna vodivá?“ Máti se mu s úlevou vrhla kolem krku. „Mohlo tě to klidně zabít, Jirko.“

„Ale no tak.“ Tvářil se hrdinně. „Mě hned tak něco našťěstí neporazí.“

„To jsem rád, že už je po všem.“ Říšovy se klepaly jeho ixáky, když lezl dolů po žebříku.

Tlusté brýle mu křivě seděly na nose a trocha mastných dlouhých vlasů mu doslova stála na hlavě. Sotva se jeho gumové podrážky dotkly kluzké podlahy, před garáží se ozvalo zlověstné skřípání brzd.

„Ve jmenu zákona, soudruhu Urbane, otevřete!“ Vetřelec počal bušit na dřevěná vrata. „Jsem předseda Beran, z místního národního výboru.“

Rodiče se na sebe překvapeně pohlédli. Na matčině čele naskočila modrá žíla.

„Netvařte se, že nejste doma. Vím dobře, že jste uvnitř.“ Soudruh Beran vytrvale lomcoval klikou. „Vaši sousedé mě svědomitě upozornili na případ vážného porušení veřejného pořádku. Nejen, že si tu klidně pracujete místo toho, abyste slavili státní svátek práce, ale navíc vaše činnost ohrožuje socialistické životní prostředí.“

Jeho slova se v doprovodu dechovky rozléhala po celé ulici.

„Rád slyším, že staré známé firmy splnily svoji občanskou povinnost a neváhaly zvednout sluchátko, aby vás upozornily na brožbu kontaminace.“ Otec rozrazil vrata dokořán s takovou vervou, že soudruh Beran musel uskočit. „To našim sousedům slouží ke cti, na rozdíl od vás, soudruhu. Vy byste něco podobného nejspíš nedokázal.“ Žluté oči mu záludně svítily z důlků. „Nebo se snad pletu, soudruhu?“

Ve styku s maloměstskými aparátčíky se otec zásadně řídil podle pravidla, že nejlepší způsob obrany je přímý útok.

„Neslyšel jsem, že byste místní občany varoval před nukleární katastrofou v Černobylu, když jste nás rozhlásem ráno vyzýval k pochodu radioaktivním deštěm?“ Otec pozvedl hlas, aby ho navzdory vyhrávající dechovce naši sousedé slyšeli.

Vysoký předseda národního výboru měl hranatý obličej, nízké čelo a ruce jako lopaty. Stejně jako většina místních bolševiků měl trochu delší vedení. Tyčil se bezradně nad otcem a marně hledal rozumnou odpověď.

„O jaké nukleární katastrofě to mluvíte, soudrubu?“ Koktal šokovaně. *„Tak abychom měli jasno, nejsem to já, kdo něco udělal špatně, ale jste to vy!“* Ukázal prstem na nasněžené závěje kokosu uvnitř garáže. *„Co tohle má k čertu znamenat?“*

Neušlo mi, jak se někdo u Šimků na zahradě nenápadně prohrabává dolů po schodech. Pan Hašek vypustil Hektora z boudy a hbitě mu připnul vodítko. Bývalý bachař Srnka naproti nám vylezl na zasklený balkón s dalekohledem. Otec měl odjakživa podezření, že si Srnka zapisuje poznávací značky aut, která u nás zastavovala před domem. Sebraný materiál pak náš soused dobrovolně poskytoval pracovníkům STB.

„Dejte si pozor, abych vás neposlal sedět za šíření poplašné zprávy.“ Vyhrožoval předseda Beran. *„Nikdy jsem o žádném Černobylu neslyšel, zato o vašich podezřelých aktivitách se toho povídá až až. Lidi, jako jste vy, jsou brožba naší společnosti!“*

„Hrozba, říkáte? Ale nepovídejte.“ Otec vyzývavě naklonil hlavu. *„A vystavit školou povinné děti nukleární radiaci to podle vás není brožba naší společnosti, co?“* Zařval jako lev. *„Že se nestydíte, soudrubu. To je zločin!“*

Soudruh Beran vystrašeně zamrkal a pohlédl k nebi.

„Žádnou radiaci nevidím.“ Chabě protestoval. *„Bavme se spolu seriózně, soudrubu. Nemám náladu na vtípy.“*

„Máte snad pocit, že si dělám legraci?“ Tón otcova hlasu nedával prostor pochybnostem, že svoje slova myslí smrtelně vážně. *„Jestli vám připadá směšné, že před několika dny vybuchla atomová elektrárna na Ukrajině, tak věřte, že mě teda vůbec ne.“* Zavřel s vyceněnými zuby. *„Table májová*

sprška je prudce radioaktivní. Vemte mě za slovo, soudruhu.“ Dodal s úšklebkem. *„Bejt váma, tak tu takhle venku nestojím.“*

Đábelský rachot dvoutaktového motoru v zatáčce předcházel příjezdu zeleného Trabantu s doktorem Steineinem.

„Tady máte uznávaného fyzika z makromolekulárního institutu v Praze.“ Ukázal prstem otec. *„Zkuste se ho zeptat, jestli by vám nezměřil mokrý sako dožimetrem, když mi nechcete věřit.“* Navrhl soudruhu Beranovi. *„Vsadím se s vámi o stovku, že ho pak rychle sundáte a zakopete v igelitovém pytli hluboko na zahradě.“*

„To nebude třeba. Mám dneska nakvap.“ Předseda skočil do svojí Lady s vodnatýma očima navrch hlavy. *„Nemyslete si, že jsme spolu skončili.“* Zavolal ještě z okýnka, než ho ustrašeně vytáhl nahoru. *„Ještě si spolu o všem popovídáme.“*

Nikdy jsem nikoho neviděla tak rychle vycouvat z naší slepé ulice.

„Onem šivchni potřebu.“ Vykřikl naproti pan Šimek, který si uvědomil vážnost situace. *„Zachar se do mže!“* Odhodil hrábě a běžel se schovat.

„Všichni z cesty!“ Doktor Steinein zuřivě mával rukama za volantem, než zabořil čumák duraplastového vozidla do kokosové závěje v garáži. *„Nezlobte se na mě, ale nemám dneska v úmyslu zmoknout.“* Šikovně zaparkoval vedle aparatury. Jakmile otočil klíčkem v zapalování, burácející motor zaškytal a ztichl. *„Ne. Kdepak. Děkuju pěkně. Raději se místo toho vykoupu v kyselině kokosového oleje.“* Prohlásil, když vystoupil z auta.

Geniální fyzik měl malou postavu a veselou náuru. Bílá kštice rozježených vlasů na hlavě a šedivý knír na první pohled evokovaly slavného génia, což doktoru Steineinovi vysloužilo jeho přezdívku. Jeho smysl pro humor zdaleka převyšoval většinu jeho vědeckých teorií, které se až příliš často ukázaly jako docela relativní.

„Musím přiznat, že načasování této havárie je poněkud zvláštní.“ Pozorovala jsem doktora Steineina, jak zkoumá poškozené zařízení. *„Nejspíš bude něco ve hvězdách.“* Tancoval kolem vodní pumpy jako africký šaman.

„Odkdy jste se začal zabývat astrologií, pane doktore?“ Otec si zapálil Spartu, aby si uchoval zdánlivý klid. „Po pravdě řečeno, myslel jsem, že se vytrasíte s nějakým poněkud více vědeckým vysvětlením.“ Zhluboka vydechl z plic mračno cigaretového kouře. „Uvědomujete si doufám, že jsem to já, kdo za tuhle překerní situaci nese právní zodpovědnost?“

Za osudové setkání s doktorem Steineinem otec vděčil tramvajové výluce, jež jednoho rána přiměla šetrného vědce zamávat na taxíka. Potřeboval se urychleně dostat na Petřiny do Ústavu makromolekulární fyziky na důležité jednání. Neměl u sebe dostatek peněz a proto velmi ocenil, když mu otec slevil na ceně. Během jízdy přes půlku Prahy se mezi muži rozvinula spontánní diskuse. Zjistili, že mají podobné politické názory, ačkoli pan doktor byl mnohem opatrnější, a nedával je tak otevřeně najevo jako můj otec. Na vrcholku své vědecké kariéry si pan doktor vědeckou činností horko těžko vydělal na živobytí a začínal se cítit životem poněkud unavený. Stežoval si na nedostatek vládní podpory vědeckému výzkumu. Rozčiloval ho hlavně tehdejší byrokratický přístup ve financování technického rozvoje, který prý až příliš připomínal situace z Kafkových románů.

„Jediný, co můžu dělat, je popisovat stoby čistých stránek.“ Svěřoval se hořce mému otci. „Většina mých vynálezů zůstane na papíře.“

Za normalizace se proces schvalování patentů točil v začarovaném kruhu. Aby mohl autor vynálezu požádat o peníze na výrobu, potreboval mít nejdříve prototyp daného vynálezu, což typicky vyžadovalo vysokou investici ze strany chudého vědce. Vzhledem k tomu, že platy vynálezců bývaly nižší než platy ministerských byrokratů, většina geniálních nápadů končila uvnitř šuplíku.

A to se otec právě snažil změnit.

„Když pomůžu vědcům s vývojem nápadů na schválené výrobky, můžu si nejen vydělat na živobytí, ale zároveň svojí prací vytvořit něco užitečného pro celou společnost.“ Jednoho dne slavnostně prohlásil u stolu.

Jeho blouznivý plán se začal zázračně naplňovat, když šťastnou náhodou potkal předsedu moravského družstva, který se považoval za potomka francouzského vojevůdce. Za odpoledne společně vyprázdnili láhev Napoleona a položili pevné základy dlouhodobé spolupráci. Ke konci normalizace bývala JZD mnohem více nezávislá na politické linii strany

než průmyslový sektor. A obzvláště moravští předsedové družstev mívali podnikání v krvi. Neradi strkali těžce vydělané peníze do kapes státu a vítali příležitost chytře je investovat. Vidina šustících bankovek přiměla soudruha Kociána nedbale zašantročit otcův posudek. Formálně otce v zemědělském družstvu zaměstnal jako vedoucího přidružené výroby.

V praxi to znamenalo, že dokud otcovy aktivity přinášely družstvu slušné zisky, nechali ho zemědělci svobodně podnikat. Vždycky ale existovalo nebezpečí, že se jednoho dne soudruh předseda vzbudí se špatnou náladou a na dohodu zapomene. Což by byl otcův konec. Vzal si na stavbu aparatury půjčku, kterou jistil naším domem.

„Nevím, nevím, Jirko, jestli jsi to nepřehnal.“ Máti měla skoro na krajíčku. *„Neměl jsi být na soudruha Berana tak vstřej.“* Strachovala se. *„Co když na nás podá trestné oznámení policii? Družstvo by nám pak mohlo vypovědět smlouvu.“*

„Beran má teď vlastních starostí nad hlavu.“ Otec rezolutně kroutil hlavou. *„Kromě toho, miláčku, my tady totiž neporušujeme žádný platný zákon.“* Šibalsky přivřel oko. *„Na to, co tu děláme, se totiž současné zákony nevztahují. A technicky řečeno, všechno, co není zakázané, je automaticky dovoleno.“*

Cítila jsem dobře, že se v hloubi duše otec do svého nakažlivého optimismu nutí. Havárie aparatury mohla způsobit nevyčíslitelné škody, už jenom proto, že městská kanalizace sestávala z jediné roury, ústící rovnou do tekoucí řeky. Pravděpodobnost zamoření místního ekosystému kokosovou pěnou byla vysoká. Damoklův meč se houpal nad našimi hlavami. Naše vyhlídky se jevily stejně tak pochmurné jako osud celé planety.

NÁSLEDUJÍCÍ NEDĚLI jsem si před mší zašla kus cesty k řece, abych se podívala, jak se černobylská katastrofa dotkla populace místních labutí. K mému velkému zklamání vodní ptáci z špinavé hladiny záhadně zmizeli. Zato u břehu v rákosu jsem objevila několik stříbrných ryb plavoucích břichem nahoru.

„Jak jsi tohle mohl dopustit?“ Vyčítala jsem pánuobohu, když jsem se jako obvykle modlila po přijímání. *„Proč jsi se namáhal stvořit tenhle svět, když ho necháš ničit? Nechápu, že se můžешь s takovým*

klidem dívat, jak si lidi zabrávají s atomama, a bezbožně porušují všechny přírodní zákony. Co jsi to za Boba?“

Na konci mše zacinkal zvonek a varhany obřadně zapěly závěrečný žalm.

„Požehnej vás všemohoucí Bůh, Otec i Syn i Duch svatý.“ Páter Ondřej se rozloučil s hrstkou oveček. *„Jděte ve jménu Páně.“*

„Bobu díky.“ Stařenky a stařečci se s námahou zvedli z lavic a šourali se k východu.

Věčné světlo se červeně mihotalo nad hlavou Kristovy máti, klečící pod křížem u synových zkrvavených nohou.

„Svatá Marie. Porad' mi, co mám dělat.“ Prosila jsem ji vroucně. *„Mám strach ze života, ale děsím se smrti. Pošli mi dolů paprsek světla.“* Vyhrkly mi slzy. *„Pomoz mi, prosím, překonat úzkost.“*

„Pane na nebesích. Copak se dneska s tebou stalo, Mirando?“ Ozval se za mnou měkký hlas. *„Neslyšel jsem tě zpívat na kůru.“*

„Nemůžu zpívat. Jsem rozčilená.“

„Ale, ale. A kdopak tě takhle rozčilil?“

„Bůh.“ Popotáhla jsem nosem.

„Ach tak?“ Velebníček vedle mě s povzdechem poklekl.

„Pane, shlédni na nás ubobé bříšníky a odpusť nám naše pochybení.“ Modlil se potichu. *„A copak ti chudák Pánbůh udělal, že jsi se na něj tak rozžlobila, milé dítě?“* Zeptal se pak nahlas. *„Souvisí to snad s tím, žeš musela nechat baletu?“*

„Ne.“ Kroutila jsem hlavou tak vehementně, že jsem mu pocákala slzami brýle. *„Zlobím se, protože nedělá pořádně svoji práci. Kdyby se choval jako Bůh, nemohly by být na světě žádné války a nukleární katastrofy.“*

Páter Ondřej si nemohl pomoci, aby se neusmál.

„To je ovšem vážné obvinění.“ Sundal si kovové obroučky a otřel moje slzy z čoček bílým kapesníkem. „Ale války přece dělají lidé, ne Bůh.“ Připomněl mi rozumně. „Lidé se sice ve svých půtkách na Boha často odvolávají, ale boží slovo jim slouží jenom jako výmluva. Nebeský otec miluje všechny své děti stejně. Nepřeje si, aby se mezi sebou krutě zabíjeli, ať už z dobrých či špatných důvodů.“

Vzhlédla jsem k oltáři a skrze slzy zaostřila pohled na voskově bledou tvář mrtvého Ježíše.

„A to je snad důkaz Jeho lásky? Vždyť nechal umučit vlastního syna!“ Vykřikla jsem. „Natož aby se zajímal o někoho cizího.“

„Všichni musíme jednou umřít.“ Velebníček mi podal naškrobený kapesník. „Život je cesta k nesmrtelnosti, jež spočívá ve světle boží lásky. Problém je, že nás Dábel neustále pokouší, abychom z této cesty sešli a padli do temnoty břichu.“ Varoval mě přísně. „Dávej si pozor na Satana, Mirando. Za všechno utrpení lidstva může on.“

Utřela jsem si nos a chvíli přemýšlela o jeho slovech.

„A jak se člověk před Satanem může chránit?“ Zajímalo mě. „Zdá se, že je všude.“

„Musíš si vždycky uchovat lásku v srdci.“ Páter Ondřej povstal a oprášil si kolena. „Jak pravil svatý Jan,“ řekl. „Kdo žije bez lásky, nezná Boha. Neboť Bůh je láska.“

TRVALO SKORO měsíc, než se normalizační veřejnost dozvěděla o katastrofě v Černobylu. Komunistický mainstream ovšem vynaložil mimořádné úsilí k zamlžení informací o závažnosti úniku radioaktivních materiálů z havarovaného reaktoru. Zdálo se mi legrační, že otec adoptoval podobnou strategii během inspekce krajské hygienické komise, jež měla za úkol zkontrolovat aparaturu a posoudit dopad nedávné havárie na stav okolního životního prostředí. Nejen, že dokázal odvrátit hrozbu astronomicky vysoké pokuty, podařilo se mu navíc z černobylských kyselých jablíček vylisovat sladký mošt.

„Je v zájmu naší společnosti změnit princip výroby a postavit více takových chemických jednotek jako je tato, soudruzi, abychom se vyhnuli budoucím Černobylům.“ Slyšela jsem, jak vysvětluje inspektorům v garáži, přičemž mazal jejich dobrou vůli domácí kořalkou. *„Určitě dobře víte, že při práci s toxickými chemikáliemi je vždycky zapotřebí počítat, že se jednoho krásného dne chtě nechtě něco pokazí. Výrobní potenciál ekologické technologie se vyrovná standardní fabrice, podle toho kolik modulů aparatury postavíte vedle sebe.“* Prohlásil směle. *„Zásadní rozdíl mezi tradiční chemičkou a naším typem ekologické průmyslové výroby však spočívá v tom, že když se něco na aparatuře pokazí, následky případné havárie dokáže dát do pořádku jedna uklízečka s hadrem a kýblem vody, když to trochu přeženu.“*

Otec ve skutečnosti zase až tak moc nepřeháněl. Máti se sestrou tímto způsobem uklidily kokosovou pěnu v našem sklepe.

„Zdá se mi to logické.“ Soudruh Kocián chmurně pokýval hlavou a obrátil do sebe matčin džin. *„Ekologie je bezesporu hudba budoucnosti.“* Předseda družstva se namáhal přijet až z Moravy, aby se zúčastnil inspekce. Sotva hygienici došli k jednotnému závěru, že aparatura nezpůsobila žádné závažné škody, podsaditý Moravák viditelně pookřál. *„Tož, chlapi. Jak se předtím vyjádřila tady soudružka Urbanová, můžeme pokračovat v diskusi dole v jídelně, ne?“* Navrhl srdečně jihomoravským dlouhým zobákem. *„Dovolil jsem si přivést pár klobáás na ochutnáávku a aj trochu toho červenéého vínka mám v demižonu.“*

Na začátku léta dozrávaly na stromech třešně chrupky a po celém lese všude hustě vystrkovaly kloboučky sametové hříbky. Ironie osudu způsobila, že jsem je měla zakázáno sbírat. Máti se bála, že jsou karcinogenní. Obavy z kontaminace způsobily, že mě rodiče přestali posílat pro mléko k paní Dvorské. Neměla jsem najednou nic užitečného na práci. Příroda se ke mně přestala chovat přátelsky. Bylo teď přímo nebezpečné hrát si venku. Kromě toho jsem neustále cítila tupou bolest v zádech.

Už jsem se nemohla spolehnout ani na svoje vlastní tělo. Nevyhnutelně jsem se proto stáhla dovnitř své hlavy.

A tak se stalo, že jsem o prázdninách našla útočiště v krásné literatuře. Jednoho dne jsem se rozhodla vrátit do městské knihovny všechny vypůjčené pohádkové knížky. Byla jich plná nákupní taška.

„Dobrý den, paní Mašková.“ Naskládala jsem hromadu přečtených titulů na pult v dětském oddělení. *„Doufám, že nic nechybí.“*

„Teda, Mirando. Ty jsi ale pracovitá čtenářka!“ Buclatá knihovnice se na mě vřele usmála. „Copak ti můžu nabídnout nového ke čtení?“

„Už nic. Chci si teď začít půjčovat knížky pro dospělé.“ Oznámila jsem jí.

Postarší dáma překvapeně vzhledla od šuplíku s kartotékou a urovnala si brýle na nose.

„Není to trochu brzo?“ Zamrkala.

„Stejně už tady nemáte nic, co jsem ještě nečetla.“

„Ale prosím tě. Co to povídáš, děvče?“ Paní Mašková se na mě skepticky podívala. „Co třeba tenhle nový titul od Albatrosu?“ Podala mi vkusně ilustrovaný svazek.

Vzala jsem ho do rukou, abych neurazila, a otevřela novotou vonící obálku. Chvilí jsem listovala lesklými stránkami, na kterých dvojice excentrických cestovatelů bojovala s různými lidojedy a vousatými piráty. „Vypadá to moc hezky.“ Pokrčila jsem rameny. „Jenže mě už příběhy pro děti nebaví. Chtěla bych si přečíst něco vo vopravdickém životě.“

Knihovnice mi lítostivě vrátila průkazku.

„Taková škoda.“ Povzdechla si. „Kdo ví, proč se děti nikdy nemůžou dočkat, až vyrostou?“

Knihovna pro dospělé byla od dětské části oddělena sametovým závěsem. Rozhrnula jsem těžkou látku a sebevědomě vkročila do labyrintu zaprášených skříní. Bylo tam namačkáno tolik svazků, že bych je bývala nedokázala přečíst za celý život. Navzdory cenzuře některé poličky obsahovaly kontroverzní tituly z dílny západních autorů. Na první pohled jsem snadno dokázala rozpoznat populární tituly od ležáků podle stupně opotřebovanosti jejich obálek. Vůbec mě nepřekvapovalo, že díla bolševických autorů většinou páchla plísní a obsahovala nepopsanou výpůjční kartu.

Bloudila jsem mezi plnými poličkami a přemýšlela, kde začít čtenářské dobrodružství. Příliš široká nabídka mě nejprve uvrhla do zmatku. Nezbylo mi, než si knihy vybírat podle obálky. Přírozeně jsem přitom upřednostňovala tituly na téma lásky.

„Jak se daří, paní Fořtová? Mohu si k vám převést průkazku?“ Naskládala jsem pyramidu anglických románů před konsternovanou knihovnicí. „Rozhodla jsem se, že začnu číst knížky pro dospělé.“

Plachá dáma s hedvábnou pletí a delikátním chováním se nervózně zavrtěla na židli. „Ty jsi nejspíš malá Urbanová, vid?“ Správně si mě spojila s matkou, jež tradičně patřila k nejčastějším návštěvníkům knihovny. „Nemyslím si, že bys už ve svém věku dokázala ocenit Milence lady Chatterleyové.“ Paní Fořtová zaváhala, když evidovala hromadou vybraných knih. „Co takhle, kdybych ti ji vyměnila za *Pýchu a předsudek* od Jane Austenové?“

„To je taky o lásce?“

„No ovšem. Lásky je tam plno.“ Začervenala se. „Ale je trošku jiná, než o jaké píše D. H. Lawrence.“

Její kryptická poznámka mě rozladila.

„Co tím myslíte?“ Zamračila jsem se. „Myslela jsem, že láska je jenom jedna.“

„Není to krásné, dokud jsou ty děti ještě tak nevinné?“ Slyšela jsem za sebou krákat paní Hromovou. Manželka našeho souseda se ráda stavěla do role místní intelektuální autority, vždy připravena aplikovat svoji analytickou mysl na jakékoli diskutované téma, s výjimkou toho, co skutečně mělo význam.

Raději jsem se omluvila a bleskově vycouvala ze dveří, než paní Hromová stačila rozvinout myšlenku.

Po cestě do kopce jsem z tašky vytáhla *Pýchu a předsudek* a pustila se v chůzi do čtení. Než jsem došla domů, měla mě Jane Austenová na háčku. Dokonale jsem se ztotožnila s hrdinkou příběhu, která, podobně jako já, přemýšlela víc, než bylo zdravé, a její srdce přetévalo city, jež nedovedla vyjádřit. Zbytek odpoledne jsem hltala jednu stránku za druhou. Doslova jsem se propadla v časoprostoru na začátek devatenáctého století v georgiánské Anglii. Máti mi musela večer zabavit stolní lampičku, aby mě donutila jít spát. Když zhasla, bylo mi, jako by přetrhla filmovou smyčku během promítání. Nepřicházelo v úvahu, že bych mohla usnout dříve, než Darcy požádá Elizabetu o ruku. Sotva se máti vrátila dolů k otci do jídelny a zavřela za sebou dveře, vyplížila jsem se bosky na chodbu. Holá žárovka visela na drátě z vysokého stropu a mizerně ozařovala kamenné schodiště. Sedla jsem si na studené schody v lehké noční košili a dychtivě navázala přetržené vlákno příběhu. Rázem jsem se propadla zpátky na začátek devatenáctého století, jako bych se po hlavě vrhla do vody.

„Grrrr . . . sovětské politbyro obvinilo Washington . . . juiiii . . . Ronald Reagan řekl, že by v takovém případě neváhal použít nukleárních zbraní . . . grrrr . . . situace se nečekaně vyvinula v mezinárodní krizi . . . grrrr.“

Hlas Ameriky do nekonečna omílal depresivní téma studené války. Otcovo radio kvílelo v přízemí jako meluzína v komíně. Večerní chlad se vkradl do domu. Naskočila mi husí kůže a zatuhla ramena. Při čtení závěrečných stránek jsem se celá roztrásla a začaly mi drkotat zuby. Jakmile však zamilovaný Darcy našel odvahu pokleknout před Elizabeth, srdce mi doslova překypělo nápořem vřelého citu.

„Tak tohle je opravdická láska?“ Pomyslela jsem si, a už mi najednou nebyla ani trochu zima. *„Podobá se termálnímu prameni, zablokovanému pod skálou. Nepřestává na ní zevnitř tlačit a neustále nabývá na síle, dokud navzdory všem překážkám nevytryskne ven z těla země v čirém gejzíru horoucího citu.“* Cítila jsem se šťastná.

Uvědomila jsem si, že zdroj emocí v mém srdci, které jsem tak ráda vyjadřovala spontánním pohybem, nikdy nevyschl. Ačkoli jsem se musela smířit s tím, že si nezatančím na jevišti s milovaným partnerem, neznamenalo to, že mě zázrak pravé lásky mine. Usnula jsem v naději, že jednou dospěji v ženu a zažiji to štěstí na vlastní kůži.

DRUHÝ DEN ráno jsem se probouzela ze sna a nečekaně přitom nahmatala bulku v prsní bradavce. Velikostí a tvarem se podobala želatinové fazoli. Nejprve jsem se lekla, jestli nemám rakovinu. Pokoušela jsem se domnělý nádor rozmasírovat. Pak mi ale došlo, že nateklá žláza je pučící nádor. Moje další starost se týkala podivné skutečnosti, že mi vyrostlo pouze jedno prso namísto dvou.

Vyskočila jsem z postele a šla se poradit s matí.

„Už nejsem dítě, ale zatím se ze mě nestala ani žena.“ Vybafla jsem na ni v koupelně, kde si čistila zuby.

„Cože?“ Vyplivla do umyvadla zpěněnou pastu. *„Jak jsi se dopracovala k tomuhle závěru?“*

„Podívej se, co tady mám!“ Rozepnula jsem si vršek pyžama. „Připadá ti to normální? Pravý prso už mám jako klíční brášeke, ale levý mi ještě chybí.“

Máti si utřela ústa ručníkem a prohlédla si z blízka moje bradavky.

„Zdá se, že je všechno v pořádku, Trumpetko.“ Ujistila mě. „Ničeho se neboj. Uvidíš, že ti časem vyraší i to druhé.“ Chytla mě jemně za ramena a vyvedla ven z koupelny. „Co kdybychom si spolu chvíli šly sednout ke mně do křesla?“

Velký fialový ušák v ložnici rodičů, kde jsme s máti obvykle vedly důležité rozhovory, byl příjemně měkký a hluboký. Obě jsme se do něj pohodlně vešly.

„Čas tak rychle utíká. Ani jsem si nevšimla, jak jsi poslední dobou vyrostla.“ Začala máti. „Vypadáš sice ještě pořád jako malá holčička, ale v tvém těle už se začínají spouštět biologické procesy, které tě postupně promění v dospělou ženu.“

Blaženě jsem se jí schoulila do náruče a nasávala do sebe mateřskou něhu.

„Co je to za procesy?“

Stažená roleta v okně nedovolila slunečnímu světlu proniknout do místnosti. Přestože bylo v ložnici pološero, neušlo mi, že se máti zarděla. „Víš, jak jsem ti vyprávěla, že má každá žena v bříšku vajíčka?“ Opatrně se mě ptala.

„Jo. Vzpomínám si. Říkala jsi, že jsou v nich schovaní dětský duše.“

„Přesně tak . . .“ Máti si rozpacitě odkašlala. „Co jsem ti ale zatím neřekla . . . totiž, že když se z dívky začne vyvíjet žena, víš . . . tak někdy . . . většinou jednou za čtyři týdny, některé z těch vajíček prostě musí vyjít z břicha ven.“ Mluvila najednou tak tiše, že jí nebylo skoro rozumět. „Tenhle proces se nazývá menstruace. Může být poměrně bolestivý a je spojený s krvácením.“ Zarazila se a studovala mojí reakci. „Takže, kdyby se ti někdy náhodou stalo, že uvidíš krev na kalhotkách, tak se nelekní a hned za mnou přijď.“

„Co to povídáš?“ Zhrozila jsem se. „Až se ze mě stane žena, tak začnu snášet vajíčka jako slepice?“ Úplně jsem se zpotila při myšlence na takový osud. „Co se stane s těmi dětmi uvnitř vajíček? A proč musí jít z těla ven? Jak s tím souvisí ta krev? Znamená to, že umřou?“

„Ale kdepak, Trumpetko.“ Máti se usmála. „V každém ze dvou vaječníku se nachází tisíce vajíček. Jenom málokterá z nich se stanou dětmi. Ta, kterým není dáno se narodit, musí udělat místo ostatním.“

„Takový plýtvání!“

„Příroda to tak zařídila, aby přežili jenom ti nejlepší a nejsilnější.“

„Takže já jsem jedna z mnoha tisíců?“

„Ano. Dalo by se říct, že jsi měla velké štěstí.“

Představovala jsem si matčino břicho jako velký, průhledný buben naplněný vejci. Fenomén vzniku života jsem pojala jako loterii přírody. Tím jsem se dostala přímo k otázce fungování zmíněného biologického mechanismu. Zajímalo mě, podle jakého principu se lidská vajíčka v bubnu mísí a kdo z něj vytahuje vylosovaná čísla.

„To je prostě zážrak lásky.“ Tajemně odvětila máti. „Každý lidský tvor vyrůstá z lásky svých rodičů, podobně jako všechny rostliny klíčí ze semen, když na jaře paprsky slunce rozeběhají tělo matky Země.“

„Páter Ondřej říká, že bůh je láska a všechno je stvořeno skrze něj.“ Souhlasila jsem.

„To ano.“ Máti se nezdála moc pevná v kramflecích. „Abys pochopila proces vzniku života, musíš si představit muže, který tak silně miluje svoji ženu, že jeho city zažehnou jádro uvnitř jednoho z vajíček. Následkem toho se pak spustí miniaturní forma řetězové nukleární reakce v jejím vejcovodu.“

„Aha. Už to chápu!“ Plácla jsem se do čela. „Když táta zapálil plamen uvnitř tvého břicha, vylosoval tím moje číslo!“

„No vidíš.“ Máti si očividně nebyla jistá o jakém čísle mluvím, ale raději se mnou souhlasila. „Vždycky jsi byla pěkný číslo.“ Zasmála se.

„Jaký to je, když se dva lidi milují?“ V duchu jsem si představovala barevné paprsky světla jiskřící z otcova srdce, když s citem pracoval na mém početí. „Milovala jsi ho tak silně, jako on miloval tebe?“

Matčina tvář nabrala barvu cukrové řepy.

„Kdyby to nebylo oboustranný, tak by to nikdy nefungovalo, Trumpetko.“ Uzavřela debatu. „Láska se podobá valčíku. Musí se tančit v páru.“

NEJLEPŠÍ DŮKAZ o tom, že láska dokáže dělat zázraky, byla moje sestra. Když jí Gianni v posledním dopise oznámil, že se v srpnu chystá navštívit Prahu, její černě orámované oči se rozsvítily jako světýlka na vánočním stromku. Nasupená tvář se jí rázem rozplynula v blaženém úsměvu. Jako když otočí kouzelným prstenem, Marta se proměnila v milou, pracovitou dívku. Nevěřicně jsem ji sledovala, jak pobíhá po domě se zapnutým vysavačem. Všude utírala prach a prozpěvovala si rozverně italské hity. Nikdy předtím jsem sestru neviděla, že by se dobrovolně pustila do uklízení.

„*Ti a–mo, io solo, ti a–mo.*“ Její soprán se rozléhal po celém domě, když drhla dlaždičky na podlaze v koupelně.

„*Na tvým místě bych se radši moc nevzrušovala, jestli nechceš otěhotnět už před svatbou.*“ Varovala jsem ji.

„*Cože?*“ Sestra samým překvapením utopila kartáč v kýblu. „*Prosím tě. Co ty můžeš vědět o těhotenství?*“ Spadla jí čelist. „*Dotedška jsi netušila, kde máš pupík.*“

„*Máma mi všechno řekla.*“ Triumfovala jsem. „*To koukáš?*“

„*Úplně všechno?*“ Marta výhrůžně naškrobila čelo. „*Nekecáš?*“

Lekla jsem se, že mě čeká trest za mojí prostořekost. Sestra mě v podobných situacích často zalehla obrovským poprsím a podusila, dokud jsem nekápla božskou. Raději jsem se pokusila odvést její myšlenky na něco jiného.

„*Hele. Už mám taky kozu.*“ Vytáhla jsem si tričko a ukázala jí nateklou bradavku.

Pohled na mojí hrud' Martu škodolibě pobavil.

„*Seš si jistá, že to není busí kůže?*“

„*Zatím mám jenom jednu. Ale máma mi slíbila, že než se naděju, naroste mi taky ta druhá.*“ Poučila jsem ji horlivě.

„*A co všechno ti máma ještě říkala?*“ Vyzvídala sestra. „*Například to, že jsem si od doktora nechala předepsat prášky?*“

„To ne. Zmiňovala se jen o vajíčkách v tvém břiše. Prej to hodně bolí, když jednou za čas některý z nich vyjde ven.“ Odpověděla jsem. „Takže ty máš teď zrovna menstruaci? Máš velký bolesti? Vezla sis na to acylpirin?“

„Proboba, co to plácáš?“ Vyprskla sestra. „Bavíme se přece o hormonálních pilulkách, a ne o acylpirinu.“ Zvedla zmalované oči v sloup. „Tak víš vůbec něco, anebo nic nevíš?“

„A co bych podle tebe měla ještě vědět?“

Sestra na mě upřela zkoumavý pohled a chvíli v mé tváři hledala náznak výsměchu. Když se přesvědčila, že moje naivita není hraná, její zelené duhovky orámované černou tužkou zajiskřily jízlivým smyslem pro humor.

„A to ti máma vysvětlila, že abys mohla otěhotnět, musíš nejdřív s někým souložit?“

„Souložit?“ Vyděšeně jsem polkla. „Co to je?“

„No, to je, když se ženská a chlap svlečou a lehnou si spolu nahatý do postele.“ Informovala mě Marta. „Bez toho se žádný dítě nenarodí. Rozumíš? Ale nemusíš hnedka vyslepičit mámě a tátovi, co jsem ti zrovna řekla. Jasný?“ Zapečetila si rty ukazovákem a spiklenecky na mě mrkla. „Když si to necháš bezky pro sebe, koupím ti k Vánocům plavky s vopravdicou podprsenkou.“ Pustila se zpátky do drhnutí podlahy.

Koncept lidské sexuality mi byl do té doby cizí a sestřina poznámka mě dočasně uvrhla do myšlenkového chaosu. Strategicky jsem se proto stáhla do svého pokoje a snažila se kontroverzní informace zpracovat. Nechápala jsem především funkci fyzické nahoty v procesu vzniku nového života. Posléze jsem si ale vybavila olejové malby v galérii Šternberského paláce na Hradčanech. Od malička jsem s máti v Praze chodívala na výstavy. Některá z vystavených pláten znázorňovala svlečené nymfy, tančící na paloučku s řeckými bohy. Chlupatý Dionýsus jim při tom vyhrával na flétnu. Na nahotě vymalovaných postav nebylo nic vulgárního. Chtěla jsem uvěřit, že to, čemu Marta říkala soulož, bylo nevinné objetí nahých milenců na loži.

Tato teorie mi pomohla nalézt ztracenou duševní rovnováhu.

O pár dní později se jednoho odpoledne naší děravou ulicí příkodrcala rudá Lancia s italskou poznávací značkou. Zvedla za sebou mračna jemného prachu a rázem probudila naše sousedy z prázdninové letargie. Pan Srnka vyběhl na verandu a chopil se dalekohledu.

Pan Šimek popadl hrábě. U Hašků se radostně rozštěkal Hektor, když mu páníček připínal vodítko k obojku. Obě pánské drbny současně vyběhly na ulici s očima navrch hlavy, zrovna když sestřin snoubenec vystupoval z auta.

„Amore mio!“ Marta se vrhla Giannimu kolem krku. *„Tolik jsi mi scházel.“*

„Finalmente.“ Rozpačité se zarděl mladý Ital.

Na jižana byl Gianni neobvykle vysoký, ale hrud' měl typicky chlupatou. Oblečen v čistých džínách a pohodlné lněné košili, vypadal vedle mé blondřaté sestry temně atraktivní. Vzrušující vůně jeho vody po holení se nesla dolů ulicí. Bližší prohlídka sice odhalila, že Gianniho červená Lancia měla trošku prorezlý podvozek, v porovnání s otcovou Škodovkou však pořád vypadala jako nejnovější Ferrari. Kulatý tachometr na palubní desce teoreticky dosahoval 220 km/h. Náš měl o celých šedesát kilometrů v hodině méně.

„Čau. Vítej u nás.“ Otec srdečně rozmáčkl kosti v ruce mladého muže, než ho zatáhl do garáže, aby mu ukázal aparaturu. *„Tak tímhle se tady žívím.“* Hrdě gestikuloval. *„Salute.“* Nalil Giannimu do zkumavky domácí rum a doprovodil nabízený přípitek italským výrazem, který nejspíš slyšel v nějakém filmu.

„Grazie. Non bevo.“ Gianni odmítavě kroutil hlavou.

„Ital a nepije alkohol?“ Zachmuřil se otec. *„Co se ti stalo, chlapče?“*

„Gianni musel v dětství pomáhat dědečkovi na vinici. Od té doby nenávidí pach alkoholu.“ Sestra přispěchala s vysvětlením. *„Je úplný abstinent. A taky nekouří.“*

U večere jsem pozorovala Italovy velké ruce s dlouhými jemnými prsty. Gianni mluvil a jedl pomalu a používal příbory s pedantskou přesností strojního inženýra. Vždy, když se pokoušel zformulovat myšlenku, vyplňoval prostor mezi jednotlivými slovy táhlými hrdelními zvuky. Nesouhlas naopak vyjadřoval krátkým ostrým mlasknutím. Otcovo kouření mu očividně způsobovalo bolest hlavy. Přesto trpělivě s vlídným výrazem na tváři zodpovídal všechny jeho všetečné otázky. Dozvěděli jsem se mimo jiné, že je skalní ateista a již léta vlastní členský průkaz Komunistické strany Itálie.

„No, to se mi snad jenom zdá?“ Otcí zaskočil řízek v krku.

„Prosím tě, ovládej se, Jirko.“ Máti ho diskrétně praštila do zad. „Toble je skutečná názorová svoboda.“ Připomněla mu česky. „V demokratických zemích si každý může zvolit takovou víru, která mu nejlépe vyhovuje.“

Gianni se s ní a s Martou dorozumíval anglicky. Otec a já jsme záviseli na překladu. To, že sestřin snoubenec pocházel z mýtického západu, mu automaticky propůjčovalo auru výjimečnosti. Stejně jako košík s exotickým ovocem, který nám přivezl darem, i on se naprosto vymykal naší zkušenosti. Nebylo přípustné Gianniho podrobovat kritickému pohledu. Poprvé v životě jsme viděli, jak se loupe mango nebo liči. Místo moučníku jsme spolu s naším vzácným hostem vychutnali nezvyklou chuť jižního ovoce v nábožném tichu.

Po večeři se Gianni opřel na židli a unaveně mlasknul jazykem o horní patro. Skvěle si prý pochutnal, ale česká kuchyně je nezvykle těžká, vysvětlil máti. Vymluvil se na dlouhou cestu a požádal o dovolení odejít od stolu.

Doprovodila jsem ho do pokoje pro hosty v prvním patře.

Kolem jedenácté večer jsem v druhém patře na schodech potají četla *Na Větrné búrce* od Charloty Bronteové, když se z přízemí tiše vyplížil něčí stín. Byla to moje sestra. Nesla v ruce sklenici vody a krabičku s acylpirinem. Váhavě se rozhlédla, než zaklepala na dveře pokoje pro hosty a zmizela uvnitř.

Slyšela jsem lupnutí klíče, otočeného v zámku.

„Zžžžajímalo by mě, jessstli bude Marta ssss Giannim ssssouložit?“ Zasyčel cizí hlas uvnitř mojí hlavy. „Ta bude mrkat na drát, až se před ní ten Ital ssssvílkne. Nejssspíšššš má pěkně chlupatý péro.“

Nikdy předtím se mi něco podobného nestalo. Vůbec jsem neměla ponětí, odkud se tenhle vulgární hlas vzal. Odmítala jsem s ním mít cokoli společného. Rušil mou četbu podobně jako Rumburak vysílání české televize, nebo jako rušička v otcově rádiu, když skákala do řeči Hlasu Ameriky.

„Černej ptáček ssss dvěma vejccci. Obrovssský bílý kozy a žlutá buchtičkčka.“

Co by někomu mohlo připadat jako popis olejového zátiší z dílny italského mistra, byl ve skutečnosti kryptický portrét mužských a ženských pohlavních orgánů. Čeština tradičně oplývá mnohoznačnými výrazy.

Sprostá slova mi proti mé vůli rezonovala myslí. Ačkoli jsem si byla jistá, že mi nepatří, neubránila jsem se grafické představě nahé sestry, ležící na bílém prostěradle vedle chlupatého milence.

„*Apage Satanas!*“ Došlo mi, že mám co do činění s tím, co by páter Ondřej nazval hříšné myšlenky. „*Že se nestydíš, Satane. Buď zticha!*“ Poručila jsem nahlas.

Hlas uvnitř mé hlavy se ďábelsky rozesmál.

„*Nepotřebuju se tě prossssit o ssssslovo. Můžu ssssi říkat co chci a kdy chccci.*“

Bezradně jsem vyskočila a utíkala do pokoje pro růženec.

„*Otče náš, jenž jsi na nebesích.*“ Poklekla jsem na koberec vedle postele. „*A neuved' nás k pokušení, ale zbav nás ode všeho zlého. Amen.*“

Upřímná modlitba sice hříšný hlas na čas umlčela, ale stejně jsem měla silný pocit, že jsem proradného Dávla nedokázala úplně vyhnat z mozku. Svinul se do klubíčka v koutku mojí myslí jako jedovatý had. Červená očka mu svítila ze tmy a číhala na příští příležitost uplatnit svoje kontroverzní názory.

NAZÍTŘÍ PO SNÍDANI jsem dostala za úkol doprovázet Martu s Giannim po okolních turistických památkách. Sestře moje přítomnost v autě nebyla nijak zvlášť po chuti, ale máti si postavila hlavu, že je zapotřebí dělat věci postaru. Slušelo se podle ní, aby Marta měla s sebou gardedámu.

„*Jestli si přeješ, aby si tě Gianni vzal,*“ radila sestře, „*musíš mu to udělat těžký, aby se k tobě choval intimně. Nebo tě nakonec připraví o čest a zůstanou ti jenom oči pro pláč.*“

Nebyla jsem si jistá, o jakou čest by mladý Ital mohl naši Martu okrást. Nemyslela jsem, že nějakou někdy měla. To ovšem neměnilo nic na tom, že jsem za její poctivost byla odhodlána položit svůj život.

Doslova a do písmene jsem dýchala Giannimu za chlupatý krk během dopoledního výletu po místních kulturních pamětihodnostech. Předsevzala jsem si nespustit mladý pár z očí.

Sledovala jsem je jako ostříž a držela se jim v patách, přestože nebylo lehké držet s nimi krok. Ačkoli jsem měla stále oči na štopkách, dvakrát se jim úspěšně podařilo zmizet. Dalo mi dost práce je opět vypátrat. Nejprve jsem je načapala, jak se objímají za stalagmitem v Koněpruských jeskyních. Později se vášnivě líbali pod Karlštejnskými hradbami. Gianniho ruka přitom pokaždé vězela hlouběji v sestřině výstřihu a jeho neochota ji vytáhnout ven se také viditelně prohlubovala. Když mladý Talián pochopil, že mě jen tak snadno nesetřese, rozhodl se změnit taktiku. Jako přesvědčený komunista sice z duše nenáviděl korupci, ale nakonec Giannimu nezbylo nic jiného, než mě podplatit.

„Co bys řekla jízďě na kolotoči, Mirando?“ Přeložila mi sestra jeho mazaný návrh.

Její snoubenec ukazoval dolů k parkovišti, kde cikáni u řeky postavili oprýskaný řetízkač a maringotku se střelnicí. Bylo už poledne a vylidněný lunapark se zdál zavřený. Jenom mouchy bzučely na žhnoucím slunci u odpadkových košů a vosy neodbytně kroužily kolem jedovatě barevných lízátek v celofánu na pultě budky, kde snědý chlapík v bílém vasilu lenivě žvýkal párátka v zubech.

„Allora?“ Zubil se na mě Gianni.

Statečně jsem se snažila odolat pokušení. Když ale k jízďě na kolotoči Gianni ještě přihodil cukrovou vatu, vzdala jsem boj.

„Jen jednu jízdu?“ Cikán vycítil příležitost okrást zápaďáka. *„Kdepak, pane.“* Vytrvale kroutil hlavou. *„Zkuste se vrátit později odpoledne. Nebo mi sežene dalších pět zákazníků, aby mi to stálo za to pustit.“*

„OK. Nessun problema.“ Gianni mávl rukou a vytáhl z kapsy zmačkanou zelenou bankovku. *„Fa la girare almeno un ora.“*

„Chce, aby ta jízda trvala nejméně hodinu.“ Vysvětlila česky sestra. *„Bude to stačit?“*

Cikánovy oči se chtivě rozsvítily v temných důlcích. Vytrhl Giannimu stovku z ruky a zapojil prodlužovačku do zásuvky.

„Love is in the air.“

Amplióny kolem řetízkače vybuchly západní disco hudbou, když jsem vylézala nahoru po schůdcích s růžovým chuchvalcem vaty na špejli. Ještě jsem si ani nestačila zapnout

bezpečnostní řetízek sedátka a Gianni s Martou už na mě s úlevou zamávali a upalovali směrem k řece skrze bezové houští. Řetízkač se se mnou rychle roztočil a s ním i hrad Karlštejn a celičský svět. Vystartovala jsem na sedátku k blankytným výšinám, abych si v záři poledních paprsků užila nejdelší jízdu svého života.

Ztratila jsem ponětí o čase. Sluneční kotouč se posunul o pěkný kus nad gotické hradby, než cikán usoudil, že je na čase vytáhnout prodlužovačku ze zásuvky. Sesedla jsem jako omámená a málem se skutálela z dřevěné plošiny řetízkače. Točila se mi hlava, jako bych sama vypila láhev Chianti. Motala jsem se přes parkoviště a hledala rudou Lancii, když jsem čirou náhodou málem vrazila do rozčilené Marty.

„Někdo se Giannimu vloupal do auta, zatímco jsme se byli projít.“ Přeskakoval jí hlas.

Našli jsme mladého Itala u otevřeného auta. Snažil se uvnitř uklidit a vypadal přitom ještě rozčileněji než moje sestra. Vnitřek Lancie byl doslova vzhůru nohama a obsah kufru byl taky zpřeházený. Někdo vypáčil palubní skříňku na dokumenty, ale nic z ní nezmizelo. Zvenčí se vozidlo nezdálo poškozené. Jen zkušený zloděj by dokázal otevřít zámek dveří, aniž by rozbil okýnko. Nedávalo smysl, že by se profesionál namáhal vloupat do auta, aby z něj nakonec nic nevzal. Nevypadalo to, že jsme se stali terčem obyčejných kriminálníků.

Sestřin snoubenec si nejspíš vzpomněl na filmy s Jamesem Bondem. Všimla jsem si, jak se mu třesou chlupaté paže, když otáčel klíčkem v zapalování. Celou cestou domů každou chvíli vrhal kradmé pohledy do zpětného zrcátka. Vypadalo to, že se snad rozpláče. Očividně se bál, že ho někdo sleduje.

„No jo. Vypadá to, že tě má StB v merku, chlapče.“ Otec rozšafně potvrdil jeho podezření. *„Kontrarozvědka má odjakživa v náplni práce monitorovat západní turisty. Nemají v létě nic lepšího na práci.“*

„Ma perbhe?“ Čelo mladého muže se pokrylo kapkami studeného potu.

„Proč to dělají, tatí?“ Překládala Marta.

„Jak to mám vědět?“ Otec se bavil pohledem na vystrašeného italského komunistu. *„Možná mají podezření, že Gianni ve skutečnosti pracuje jako špión pro italské tajné služby. Nejeli jste náhodou kolem základny protiletecké obrany na Mořině?“*

„Jeli!“ Potvrdila jsem jeho obavy. *„Po cestě na Karlštejn.“*

„*Dio buono.*“ Martině snoubenci zaskočil kynutý knedlík v krku.

Gianniho rázem přešla chuť k jídlu. Když mu sestra připomněla slíbený výlet noční Prahou, začal se vymlouvat na bolest hlavy. Chystal se takticky vycouvat do pokoje pro hosty, ale příliv horkých slz zaplavil sestřiny zelené oči a hrozil zničit její pracný mejkap. Giannimu nakonec nezbylo, než sebrat zbytky mediteránské odvahy a dodržet dané slovo, aby Martě před rodiči zachoval tvář. Doprovodila jsem mladý pár ven ze dveří garáže a sledovala červené koncovky italského coupé, dokud nezmizely do noci.

KRÁTCE PŘED půlnocí jsem nahoře na schodech četla poslední stránky *Na Větrné hůrce*, když dole v jídelně začal úporně vyzvánět telefon. Slyšela jsem otce zvednout sluchátko.

„*Haló. U telefonu. Cože? Jaká policejní stanice? Kdeže?*“ Vybafl nervózně. „*Ano, je to moje dcera. O co se jedná? Nestala se jí doufám žádná nehoda?*“

Hrůzou se mi sevřel žaludek. Seběhla jsem po schodech do jídelny.

Máti stála vedle otce a kousala si nehty, zatímco telefonoval.

„*Jak to, že ještě nespíš, Trumpetko?*“ Sevřela mě pevně do náruče. Slyšela jsem rychlý tlukot srdce v její hrudi.

„*Vypadá to, že Martu v Praze sebrali policajti.*“ Otec zavěsil sluchátko.

„*Ježší Kriste!*“ Máti začala lomit rukama. „*Za co?*“

„*Policajt, s kterým jsem právě mluvil po telefonu, tvrdil, že spáchala nějaký trestný čin, ale odmítl mi naznačit jeho podstatu.*“

„*Co budeme dělat?*“

„*Neboj se, Alice. Nějak to vyřešíme, jako jsme vždycky všechno vyřešili. Věř mi.*“ Otcovy duhovky se nebezpečně zbarvily do žluta. Sledovala jsem, jak z kapsy vytahuje klíčky od auta. „*Jedeme rovnou do Prahy.*“ Rozhodně prohlásil. „*Hod' na sebe nejlepší šaty, vysoký podpatky a klobouk.*“ Poručil máti. „*Mirando. Ty se taky obleč. Pojedeš s námi.*“

Naše Škodovka tentokrát zázračně nastartovala na první pokus. Otec šlápl na plyn, gumy zajechely a už jsme uháněli noční krajinou.

„*Myslíš si, že má Martino zatčení na svědomí StB?*“ Máti si během zběsilé jízdy sypala popel na klobouk. „*Je to naše chyba. Neměli jsme ji nechat jet v noci s Giannim do města, když jsme věděli, že ho sledujou.*“

„*Nesmysl!*“ Oblaka kouře se vyvalila otcí z nosu. „*Jakmile se k životu začneš stavět tímhle způsobem, mohla bys taky rovnou přestat dýchat.*“

Sestra se nacházela v předběžné vazbě na náměstí Míru, naproti Domu železničářů, kde jsem donedávna studovala balet. Otec šikovně vpáčil Škodovku do úzké škvíry v řadě žlutobílých policejních vozidel. Kastle ozdobené černými písmeny VB připomínaly vosy. Výhrůžná zkratka znamenala, že mají za úkol zajišťovat veřejnou bezpečnost.

„*Tfuj. Tfuj. Tfuj.*“ Otec si odplivl na chodník a neohroženě nás vedl k policejní stanici.

„*Ničeho se nebojte a nechte mě mluvit.*“ Udělil nám rozkazy, než pažemi bývalého horníka rozrazil vstupní dveře. „*Ať se děje, co se děje, kejepte na všechno, co řeknu.*“

„*Mamma mia! Grazie dio, che siete arrivati, Jirka.*“ Gianni stál u klece, oddělující policejní služebnu od nehostinné chodby. Držel se železných mříží jako opuštěný sirotek. Šedé oči měl zarudlé od pláče. „*Oni odvedli Martu dovnitř.*“ Vysvětloval máti anglicky.

„*Zůstaň v klidu, chlapče.*“ Otec ho povzbudivě poplácal po zádech a stiskl knoflík zvonku na zdi. „*Miranda tu zůstane s tebou, víd?*“ Nařídil mi dávat na Gianniho pozor.

Sloužící rotný se neochotně přiloudal k zamčené brance.

„*Copak si přejete, soudrubu? Čest práci.*“ Mladý policajt nejistě salutoval. Vypadal na první pohled stejně zelený jako jeho nová uniforma. V hrdle mu poskakoval ohryzek, když mu otec vysvětloval, že chce vidět sestřinu složku.

„*Jmenuju se inženýr Urban.*“ Vybafl na vykuleného mladíka řízným tónem, typickým pro komunistické nadřízené. „*Před chvílí jsem mluvil s vaším šéfem po telefonu.*“ Nezapomněl mu vrazit do ruky vizitku, aby posílil falešný dojem, že má co do činění s důležitým bolševickým funkcionářem. „*Jedná se o naléhavou záležitost.*“

Policajt rozechvěle odemkl branku a vpustil oba mé rodiče dovnitř služebny. Následovali ho chodbou do vedlejší místnosti. Za otevřenými dveřmi se usadili k psacímu stolu, aby si spolu promluvili o sestřině zatčení.

„Případ vaší dcery se k nám dostal poté, co policejní hlídka v civilu provedla namátkovou kontrolu vozidla s cizí poznávací značkou a vyžvala českou spolujezdkyni italského řidiče, aby prokázala svou totožnost. Vyšlo najevo, že ačkoli vaše dcera ukončila studium na vysoké škole, nemá dosud trvalého zaměstnavatele.“ Mladý policajt se očividně cítil nesvůj a snažil se mluvit potichu tváří v tvář nasupenému otci. *„Razítko v občanském průkazu soudružky slečny Urbanové má propadlou platnost.“* Argumentoval rozpačitě. *„Vzhledem k tomu, že se vaše dcera nacházela ve společnosti cizince,“* rotný se nervózně zarazil, *„kolegové z třetí zprávy pojali podezření, že pracuje jako . . . ehm . . . no víte, prostitutka . . . a zadrželi ji podle paragrafu 203 zákona o příživnictví.“*

Nechvalně známý zákon z roku 1969 se po sovětské invazi stal obávaným instrumentem v rukou StB. Oficiálně měl zákon o příživnictví za úkol bojovat se zločinem a prostitucí, ale v praxi umožňoval státní policii pronásledovat nepřízřusobivé živly, jako byl můj otec, kteří si odmítavým postojem k vstupu spřátelených vojsk vysloužili vyhazov. Povinnost být zaměstnán byla specialita normalizační legislativy. Tehdejší režim tímto způsobem pokrytecky perzekuoval disidenty a zároveň se vyhýbal obvinění z politické diskriminace. Byrokratický systém vytvářel začarovaný kruh. Na jednu stranu zakazoval nezaměstnanost a přitom bránil lidem s politickým škraloupem, aby si našli zaměstnání. Všichni občané socialistické republiky od věku patnácti let u sebe museli stále nosit růžový občanský průkaz. Pokud v něm chybělo platné razítko školy nebo zaměstnavatele, hrozily člověku až tři roky vězení.

„Musela se stát nějaká chyba.“ Máti řekla ukřivděným tónem. *„Marta pochází z dobré rodiny.“* Slyšela jsem, jak vysvětluje rotnému, že po odchodu z Liberce Marta pracovala jako brigádnice v kiosku babičky Helgy. *„Zapomněla si asi v Restauracích a jídelnách požádat o razítko.“*

„To by mohl říct každý.“ Mladý rotný trval na svém. *„Všechny zmíněné skutečnosti budou předmětem vyšetřování.“*

„Asi jste nepochopil, že rodina slečny Urbanové patří k těm vlivnějším v zemi, soudruhu.“ Výhrůžně zavrčel otec. *„Manželčin dědeček byl Bohumil Drba, zakladatel Komunistické strany Československa a bývalý ředitel výrobního družstva Včela.“*

Nechápala jsem, kde se v něm bere tolik chladnokrevné drzosti zmiňovat matčinu minulost. Neměl sebemenší tušení o tom, jaké informace tajná policie podala uniformovaným kolegům.

„Na vašem místě bych tenhle případ smetl ze stolu.“ Otcův hlas najednou zněl o poznání přívětivěji, jako když vysoká šarže promlouvá do duše podřízenému policajtovi. Skrze otevřené dveře jsem viděla, jak se otec důvěrně naklonil na židli. „*Stojíte na tekutém písku, soudruhu rotný. Mohlo by vás to stát vaši kariéru.*“ Opřel se rukama o psací stůl jako vlk, chystající se ke skoku.

Postavila jsem se do kouta, abych skrze mříže viděla reakci rotného. Gianni stál vedle jako oukropeček.

„*Snažím se jenom dělat svoji práci.*“ Policajtoví zbělal červený obličej a ohryzek mu skákal v krku jako jojo. „*Nastoupil jsem do služby teprve před půl hodinou a starší kolegové se ještě nevrátili z výjezdu.*“

Rodiče si pochopitelně nepřáli čekat, až se zkušený strážník vrátí na stanici. Máti si odvázně posunula klobouk na hlavě a chopila se příležitosti udolat mladíkovo ochabující odhodlání.

„*Měl byste asi vědět, že cizinec, kterého naše dcera dnes večer doprovázela po Praze v roli tlumočnice, je čestným hostem, členem spřátelené komunistické strany Itálie.*“ Významně vzdula nozdry. „*Přece si to nevezmete na svědomí, aby se z nevinné procházky po starém městě stala mezinárodní ostuda!*“

Zmínka Gianniho politické příslušnosti přivedla mladého Itala k životu. Intuitivně pochopil svojí roli a ujal se vedení.

„*É vero. Sono un comunista!*“ Volal. Na důkaz svého tvrzení vytáhl z peněženky stranickou průkazku a mával s ní skrze mříže. „*Podívejte se. Jsem opravdu komunista. Nejsem ani trochu nepřítel vaší země.*“

Gianniho výstup zázračně způsobil, že se mistička osudových vah přece jenom převážila na sestřinu stranu. Mladý rotný si nevěděl rady. Raději, než aby riskoval skandál, sebral odvalu a vypustil Martu z tmavé cely. Sestra se topila v slzách, když před rodiči v kanceláři podepisovala propouštěcí protokol. Konečky jejích prstů byly ještě černé od inkoustu. Z nosu jí tekly nudle a potůčky rozmazané řasenky jí tekly kolem očí.

„*Amore mio!*“ Sotva mladý rotný odemknul zamčenou branku do chodby, vrhla se svému snoubenci do náruče. „*Tolik jsem se bála, že už se neuvidíme!*“

Vypadalo to, jak by snad Martu ze šatlavy zachránil Gianni, a ne rodiče. Policajtovi bylo nade všechny pochybnosti jasné, že se Marta nechová jako Italova tlumočnice, ale rozhodl se moudře přimhouřit obě oči a tvářit se jako nic.

Vycházeli jsme zrovna z policejní stanice, když Gianni nečekaně pokleknul před sestrou na chodník. „*Ti amo, Marta.*“ Deklaroval třesoucím se hlasem. „*Vezmeš si mě za muže?*“

„Sň.“ Vyrazila ze sebe Marta a na špičce nosu se jí přitom udělala nudlová bublina.

Gianni s romantickým gestem ponořil ruku do kapsy u kalhot a vytáhl z nich modrý balíček. Zatajila jsem dech. Talián pomalu otevíral plastický obal s nesnesitelnou pečlivostí chronického perfekcionisty. Čekala jsem, že vytáhne dvacetikarátový diamant a navlékne jej sestře na prst. „*Prego, amore.*“

K mému velikému zklamání jí však místo zasnubního prstenu podal papírový kapesník.

„*Grazie.*“ Marta se na počest manželské úmluvy hlasitě vysmrkala.

O chvílku později jsme už v naší rezavé Škodovce s rodiči uháněli mlčky domů s červenou Lancií v těsném závěsu. Skrze zadní okýnko jsem na místě Gianniho spolujezdce viděla sedět prsatou blondýnu. Její hlava mazlivě spočívala na rameni snědého řidiče. Bylo vidět, že spolu snoubenci rozverně laškují.

„*Hele tati. Proč si ti policajti v civilu mysleli, že ségra pracuje jako prostitutka?*“ Napadlo mě zeptat se.

„*Co sakra prosím?*“ Otec stáhnul dolů okýnko, aby si zapálil cigaretu.

„*Můžeš mi, prosím tě, vysvětlit, co to je, ta prostitutka?*“ Naléhala jsem.

Rodiče se na sebe bezradně podívali.

„*No, prostitutka je žena, která nevěří ve vzájemnou lásku, víš? Vydělává si na život tím, že předstírá žamilovanost a tráví po večerech čas s kýmkoli, kdo jí zaplatí.*“ Máti váhavě přednesla svoji definici.

„*Něco jako herečka?*“

„*Dalo by se to tak říct.*“ Souhlasila se mnou nejistě.

„*Tak to fakt nechápu, proč by nákej mužskej vybažoval peníze za to, aby byl s cizí ženskou, když ví, že do něj není vůbec žamilovaná.*“ Divila jsem se. „*A to tý ženskej nevadí, že na ni třeba sabá?*“

„Divila by ses, co všechno lidi dokážou udělat za peníze!“ Otec vyfoukl kouř ven do noci. „Nejenom prostitutky. Každý, kdo je ochotný za prachy prodat duši, je kurva.“

Zůstala jsem v šoku.

Když jsem pak ležela v posteli a snažila si v hlavě urovnat události související se sestřiným zatčením, ďábelský hlas, který se doposud schovával v koutku mé mysli, se vplazil do popředí usínajícího vědomí.

„Tak vidíšššš. Prossstitutky jssssou to ssssamé jako kurvy.“ Vysmíval se mi. *„Oboje dvoje jssssou sssschopný prodat dušššš za hrssstku penězzzz.“*

Syčení hada mi pronikalo do morku kostí. Po celém těle mi naskočila husí kůže.

„Koukej zmizet, Satane! Nechci tě poslouchat.“ Nacpala jsem si ukazováky do uší a začala se usilovně modlit. *„Zdravas Maria. Kristova máti. Ochraňuj mě od zla.“*

„Sssnad ssssi nemysssslšššš, že sssse přede mnou někam schováššš?“ Hříšný hlas uvnitř mé lebky se zlomyslně rozchechtal, než se zase odplazil pryč. *„Dříve nebo pozzzzzději sssse sssstejně dozvvššš pravdu.“*

